

संस्कृत कक्षा - अष्टम, पाठः नवम् दशम् च

१. अधोलिखितं श्लोकांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत।

अभिवादनशीलस्य नित्यं वृद्धोपसेविनः।

चत्वारि तस्य वर्धन्ते आयुर्विद्या यशो बलम्॥

i. एकपदेन उत्तरत।

क) कस्य चत्वारि वर्धन्ते?

ख) वृद्धोपसेविनः कानि चत्वारि वर्धन्ते?

ii. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

क) आयुर्विद्या यशो बलं च कस्य वर्धन्ते?

iii. निर्देशानुसारम् उत्तरत।

क) श्लोके 'आयुः' इत्यस्य पदस्य विलोमपदं किम्? (अथवा श्लोके 'वर्धन्ते' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम्?)

2. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत।

स्वराः नूनम् अस्ति एव। अध्यापिकाः इमे 'सप्तभगिन्यः' स्वकीये प्रान्ते अतीव प्रसिद्धाः सन्ति। एतानि राज्यानि तु प्राचीनेतिहासे प्रायः स्वाधीनाः एव दृष्टाः। न केनापि शासकेन इमाः स्वायत्तीकृताः। अनेकसंस्कृतिविशिष्टायां भारतभूमौ एतासां भगिनीनां संस्कृतिः महत्त्वाधायिनी अस्ति। तन्वीः अयं शब्दः सर्वप्रथमं कदा प्रयुक्तः?

i. एकपदेन उत्तरत।

क) 'सप्तभगिन्यः' इति राज्यानि कुत्र प्रसिद्धाः सन्ति?

ख) कस्यां भूमौ एतासां भगिनीनां संस्कृतिः महत्त्वाधायिनी अस्ति?

ii. पूर्णवाक्येन उत्तरत :

क) सप्तभगिन्यः इति राज्यानि प्राचीनेतिहासे कीदृशाः दृष्टाः?

iii. व्याकरण-सम्बद्ध-प्रश्नः:

क) गद्यांशे 'इतिहासः' इति पदे कः प्रत्ययः अस्ति? (इतिहास + ठक् = ऐतिहासिकः/प्राचीनः) अथवा गद्यांशे 'प्रसिद्धाः' इति पदस्य विशेष्यं किम्?

3. उचितं मेलनं कुरुत।

'क' स्तम्भः

'ख' स्तम्भः

1. सप्तभगिन्यः अ. आयुर्विद्या यशो बलम्।

2. नित्यं वृद्धोपसेविनः आ. परवशं सर्वम्।

3. सर्वं दुःखं इ. अष्टविंशति राज्यानि।

खण्डः 'ख' - अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

4. सन्धिविच्छेदं कुरुत।

क) अतीव = ___ + ___ ख) वृद्धोपसेविनः = ___ + ___ ग) अष्टविंशति = ___ + ___

5. प्रकृति-प्रत्यय-विभागं कुरुत।

क) ज्ञातुम् = ___ + ___ ख) दृष्ट्वा = ___ + ___ ग) कृत्वा = ___ + ___

6. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत।

क) अस्माकं देशे अष्टविंशति राज्यानि सन्ति।

ख) मातापितरौ नृणां सम्भवे क्लेशं सहेते।

ग) तत्र वंशवृक्षाणां प्राचुर्यं विद्यते।

घ) सप्तभगिन्यः प्राचीनेतिहासे प्रायः स्वाधीनाः एव दृष्टाः।

7. मञ्जूषातः पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत।

(मञ्जूषाः तपसः, स्वाधीनाः, मातापितरौ, अष्टविंशति, भगिनी)

क) अस्माकं देशे _____ राज्यानि सन्ति।

(ख) नृणां सम्भवे _____ क्लेशं सहेते।

ग) वर्षशतैरपि न शक्यते निष्कृतिः कर्तुं _____।

घ) एताः _____ प्रायः इतिहास-ग्रन्थेषु स्वाधीनाः एव दृष्टाः।

ङ) मम मनसि एका जिज्ञासा अस्ति, हे _____!